

Vlaanderen
is kwaliteitsvolle
omgeving

Ondernemingsplan DOMG 2026

Ondernemingsplan DOMG 2026

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Toon Denys, secretaris-generaal Departement Omgeving
Koning Albert-II laan 15 bus 553, 1210 brussel (postadres)
vlaanderen.be/omgeving

Publicatiedatum

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	6
1 MISSIE	7
2 STRATEGISCHE AMBITIES VOOR EEN WELVAREND, GEZOND EN KLIMAATBESTENDIG VLAANDEREN	7
OMGEVING	8
SOD 1 WE PLANNEN EN VERGUNNEN KWALITATIEF EN TOEKOMSTGERICHT	8
<i>OOD 1.1 Rechtszeker vergunnen</i>	8
<i>OOD 1.2 Toekomstgericht plannen</i>	11
<i>OOD 1.3 Omgevingseffecten evalueren</i>	12
<i>OOD 1.4 Effectief subsidiëren</i>	13
<i>OOD 1.5 Bestuurlijk handhaven waar het moet</i>	13
<i>OOD 1.6 Erkenningen en toelatingen optimaliseren</i>	16
<i>OOD 1.7 Waarborgen van een hoogwaardige juridische ondersteuning</i>	17
SOD 2 WE MAKEN DE BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE MOGELIJK	19
<i>OOD 2.1 Kwalitatieve verdichting stimuleren</i>	19
<i>OOD 2.2 Ruimte geven aan een duurzame economie</i>	19
<i>OOD 2.3 Ruimte geven aan hernieuwbare energie</i>	20
<i>OOD 2.4 De veelzijdigheid van open ruimte versterken</i>	20
<i>OOD 2.5 Een geïntegreerd beleid voor de bouwshift, open ruimte en klimaatadaptatie realiseren</i>	21
<i>OOD 2.6 Activeren en ondersteunen richting duurzame keuzes</i>	22
SOD 3 WE STIMULEREN DUURZAAM GEBRUIK VAN DE BODEM EN DE ONDERGROND	23
<i>OOD 3.1 Bodemgezondheid verhogen en bodemerosie beperken</i>	23
<i>OOD 3.2 Bevoorrading van oppervlaktedelfstoffen en kritieke grondstoffen verhogen</i>	24
<i>OOD 3.3 Duurzaam gebruik van diepe ondergrond en diepe aardwarmte verzekeren</i>	25
SOD 4 WE STIMULEREN EEN DUURZAME PRODUCTIE- EN CONSUMPTIE	26
<i>OOD 4.1 De industrie verduurzamen en de milieu-impact minimaliseren</i>	26
<i>OOD 4.2 Zorgwekkende stoffen aanpakken</i>	27
<i>OOD 4.3 Stikstof aanpakken in functie van natuurherstel</i>	28

INLEIDING

Het Departement Omgeving zet zich in voor een welvarend, gezond en klimaatbestendig Vlaanderen door het **verhogen van de leefomgevingskwaliteit** en het **verbeteren van dierenwelzijn**. Dit ondernemingsplan beschrijft de strategische ambities waarmee het departement deze opdracht in 2026 wil realiseren. Het vertaalt de beleidsdoelstellingen uit de beleidsnota's Omgeving, Klimaat en Energie en Dierenwelzijn in 9 strategische organisatiedoelstellingen.

Een **welvarend, gezond en klimaatbestendig Vlaanderen** is een omgeving waar het aangenaam is om te wonen, werken en ontspannen. Dat vraagt een slimme **balans** tussen onze leefomgeving, onze natuur en onze socio-economische activiteiten. Door op de juiste manier kwalitatief te verdichten, het multifunctionele karakter van onze open ruimte te versterken en onze activiteiten te verduurzamen, is Vlaanderen meer weerbaar tegen klimaatverandering, beschermen we onszelf beter tegen wateroverlast, hitte en droogte (cfr. Blue Deal), en verminderen we de emissies van broeikasgassen en stoffen die het klimaat, de natuur en onze gezondheid kunnen schaden. We nemen daarbij ook het welzijn van dieren ter harte.

Om deze ambities te realiseren, treedt het departement op als een **civil servant**, die oplossings- en klantgericht werkt en kansen creëert. De **vergunningen** en **plannen** die we adviseren en goedkeuren zijn dé instrumenten om deze ambities waar te maken, we verbeteren deze instrumenten continu (cfr. actieprogramma vergunningen). We zoeken vanuit onze kerntaken, actief en constructief verbinding met lokale besturen, burgers en bedrijven.

Dit ondernemingsplan is opgebouwd uit **4 delen**. Het eerste deel schetst de **missie** van het departement. Het tweede deel blikt vooruit met de realisatie van de **doelstellingen** voor omgeving en dierenwelzijn en een toelichting van de recurrente werking van het departement. Het derde deel licht **de inzet van mensen en middelen** toe, gevolgd door de invulling van de **Vlaamse transversale en horizontale doelstellingen** in deel vier.

Tot slot vindt de lezer als **bijlage** bij dit document, het personeelsplan, de regelgevingsagenda, de GRUP-agenda en de rapportering over het ondernemingsplan 2025. Voor de [onderzoeks-](#) en [evaluatie-agenda](#) verwijzen we naar de bijlagen bij de BBT's BO26.

1 MISSIE

Het departement **ONTWIKKELT BELEID** op vlak van **bodem en ondergrond, ruimtelijke ontwikkeling, bescherming van ons leefmilieu en dierenwelzijn** en **integreert** daarin alle relevante aspecten ten gunste van klimaat, biodiversiteit, duurzaam landgebruik, ... Het stelt daarbij de verantwoordelijkheden scherp en verwerft inzichten in de ontwikkelingsnoden van sectoren als mobiliteit, wonen, industrie, energie, landbouw, ... Het **FACILITEERT BELEIDSUITVOERING** via **gebiedsontwikkeling en handhaving en instrumenten zoals vergunningen en bestemmingsplannen**. Op de website van het Departement Omgeving wordt verdere toelichting gegeven bij de structuur van het departement: <https://www.omgeving.vlaanderen.be/nl/contact/departement-omgeving>

2 STRATEGISCHE AMBITIES VOOR EEN WELVAREND, GEZOND EN KLIMAATBESTENDIG VLAANDEREN

Het departement formuleert 9 **strategische organisatiedoelstellingen** (SOD) waarop het prioritair zal inzetten om de welvaart, gezondheid en klimaatbestendigheid van Vlaanderen te waarborgen. Deze strategische ambities **realiseren de beleidsdoelstellingen uit de beleidsnota's en de Beleids- en begrotingstoelichtingen** Omgeving, Klimaat en Energie en Dierenwelzijn. Het volgende deel vermeldt bij elke organisatiedoelstelling welke beleidsdoelstellingen die realiseert, wat daarvoor nodig is en de concrete initiatieven die we daarvoor nemen.

OMGEVING

SOD 1 WE PLANNEN EN VERGUNNEN KWALITATIEF EN TOEKOMSTGERICHT

Link met beleidsnota:

ISE Instrumentarium – SD2: Samen aan de slag in gebieden en regio's

ISE Instrumentarium – SD3: Een kwalitatief en rechtszeker vergunningenbeleid

ISE Instrumentarium – SD4: Een haalbaar omgevingsbeleid

ISE Instrumentarium – SD6: Omgevingsregelgeving doen naleven

Het departement realiseert het omgevingsbeleid, via omgevingsinstrumenten zoals vergunningen en plannen. We streven ernaar met deze instrumenten verschillende omgevingsaspecten, ruimte, milieu, natuur, afval, water, lucht, onroerend erfgoed, ... geïntegreerd aan te pakken. Het departement geeft deze instrumenten vorm en heeft daarin ook vaak een rol als hoogste administratieve beroepsinstantie.

Hieronder lichten we de belangrijkste omgevingsinstrumenten toe en gaan we in op een aantal nodige wijzigingen.

OOD 1.1 Rechtszeker vergunnen

De **omgevingsvergunning** is een belangrijk instrument in het omgevingsbeleid met een grote maatschappelijke impact. Het departement neemt de regierol op in het uitwerken van het algemeen regelgevend kader over het vergunningenbeleid en houdt vinger aan de pols voor actualisering indien nodig. Alle hieronder geschetste acties zijn daarvan een uitloper.

Het Departement Omgeving speelt een centrale rol in het **verlenen en adviseren** van vergunningen. Het behandelt projecten waarvoor de Vlaamse Regering bevoegd is, adviseert over projecten van provincies, en screent beslissingen van lokale overheden om te beoordelen of beroep nodig is. Ook evalueert het departement de vergunningsvoorwaarden voor industriële installaties met een potentieel grote impact op het milieu (GPBV- RIE), en past die waar nodig aan.

Het departement speelt ook een rol in **vergunningen voor het opsporen en winnen van diepe aardwarmte**. Deze projecten worden in verschillende aspecten opgevolgd, waaronder de waarborgregeling voor geologische risico's. Daarnaast **adviseert het departement bij federale toepassingen met betrekking tot de diepe ondergrond**, zoals bij milieueffectenrapporten over het langetermijnbeheer van nucleair afval en bij vergunningen voor aardgasopslag in de Vlaamse ondergrond.

We versterken de rechtszekerheid binnen het modulaire vergunningensysteem door het voorbereidend traject rond de gedoogtoets af te werken. Tegen eind 2026 wordt daarvoor het **regelgevingstraject** opgestart.

In functie van de vergunningverlening werken we aan een gecoördineerde benadering van de Europese Kaderrichtlijn Water. We **dragen bij aan de uitwerking van de doelfasering** (cf. Vlaams regeerakkoord) en nemen initiatief om de uitwerking van een systeembenadering verder vorm te geven. We **stemmen de nodige regelgevende initiatieven af ter optimalisatie van VLAREM m.b.t.** lozen van bedrijfsafvalwater en de omzetting van de herziening van de Kaderrichtlijn Water, inclusief een versnelde omzetting van de uitzondering voor bemalingswater. We zorgen voor de nodige ondersteuning bij concrete dossiers door de opmaak van een **onderbouwd handelingskader voor bemalingswater**.

We zetten tot slot ook verdere stappen om VLAREM en de milieuregelgeving toekomstgericht te maken. Binnen het **VLAREM-programma 2025-2026** bereiden we hiervoor de verschillende wijzigingsbesluiten voor. We bepalen de **prioriteiten voor het BBT-werkprogramma 2027** en leveren **een plan van aanpak op voor een vlottere integratie van BBT-studies in VLAREM**. Daarnaast zorgen we voor de implementatie van de Europese Best Beschikbare Techniek-conclusies (BBT) voor de sectoren smederijen, gieterijen en de keramische industrie, die vertaald worden in de nodige ontwerp teksten voor VLAREM III. Betreffende veiligheid bij alternatieve brandstoffen worden de resultaten van de **BBT-studie voor waterstoftankstations** verankerd in het VLAREM-programma.

OOD 1.2 Toekomstgericht plannen

Het departement is verantwoordelijk voor het opstellen van **gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen** (GRUP's) waaronder de ruimtelijke uitvoeringsplannen die de afbakening van gebieden met een natuurlijke en agrarische structuur bepalen (AGNAS). Ook bij de procedure van **Complexe Projecten** is er een belangrijke planningscomponent.

Daarnaast **adviseert** en begeleidt het departement **lokale ruimtelijke uitvoeringsplannen**, herzieningen van gemeentelijke structuurplannen **en** ruimtelijke **beleidsplannen**. Het departement evalueert ook lokale plannen en legt ze indien nodig voor aan het kabinet.

Omgevingsplanning: verwacht aantal dossiers lokale planning in 2026				
Adviseren en begeleiden van lokale plannen		Startnota/ screening	Voorontwerp / initiatief	Ontwerp
	Ruimtelijk uitvoeringsplannen (RUP's)	50	70	50
	Stedenbouwkundige Verordeningen	10	/	35
	Beperkte Herziening. Bijzonder plan van aanleg (BPA)/RUP	10	/	5
	Planologische Attesten	25	/	20

Het overzicht van de gewestelijke planningsprocessen is te vinden in de GRUP-agenda als bijlage bij dit ondernemingsplan.

Wat is daarvoor nodig?

Er moet een toekomstbestendiger en moderner plansysteem komen, met meer aandacht voor doelregelgeving en minder rigide detailvoorschriften. RUP's die helder, consistent en zorgvuldig zijn opgebouwd, bieden een stabiel kader voor vergunningverlening en verminderen juridische risico's voor projecten en investeringen. Dit impliceert dat RUP's strategischer moeten worden opgevat, met heldere randvoorwaarden, maar voldoende flexibel moeten zijn om in te spelen op veranderende noden. Ruimtelijke beleidsplannen en RUP's moeten als toetsingskader kunnen fungeren voor de vergunningverlening. Plannen moeten ook duidelijk aangeven welke maatschappelijke, ecologische, economische of sociale doelstellingen worden nagestreefd, thema's zoals milieudraagkracht en overstromingsrisico's worden daarbij belangrijke aandachtspunten.

We doen dit door in 2026 een eerste reeks concrete initiatieven uit het actieprogramma rechtszekere en robuuste vergunningen uit te voeren:

We zorgen voor een beter samenspel tussen plannen en vergunningen door de afwijkings- en aanpassingsmogelijkheden van voorschriften van verouderde plannen aan te passen. We leggen een **regelgevend voorstel** neer.

Ook de bekendmakingsmodaliteiten bij planprocedures worden gemoderniseerd. Ook daarvoor leggen we een regelgevend voorstel neer.

Het departement maakt ook een voorontwerp Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (zie OOD2.5) op, dat het kader zal vormen voor het adviseren van lokale plannen.

OOD 1.3 Omgevingseffecten evalueren

De begeleiding van milieueffectrapportage (m.e.r.) en veiligheidsprocessen, evenals de advisering ervan, spelen een cruciale rol in de waarborging van kwaliteit van vergunningen en plannen. In verschillende procedures neemt het departement een rol op over beoordeling of advisering.

Omgevingseffecten: verwacht aantal dossiers in 2026		
Adviseren en evalueren omgevingseffecten (MER en VR)	MER-plichtvragen	120
	Project-milieueffectenrapportages	100
	Plan-milieueffectenrapportages	20 in kader van RUP's 15 generieke plan-MER's
	Adviezen over plan-m.e.r.-screenings	100-tal
	Begeleiden en beoordelen veiligheidsrapporten: veiligheidsrapport bij het Samenwerkingsakkoord (SWA-VR), Omgevingsveiligheidsrapport (OVR), ruimtelijk veiligheidsrapport (RVR)	OVR: 50 SWA-VR: 85 RVR: 5
	Adviseren stedenbouwkundige handeling (SH), RUP's en allerlei andere vragen i.h.k.v. externe veiligheid	RUP: 100 SH: 300 Allerlei: 75
	Beoordelen veiligheidsnota's (VN) en Kleine Projecten (KP)	VN: 25 KP: 35
	Complexe projecten (milieueffectenrapportages en veiligheidsrapportages)	2

Wat is daarvoor nodig?

We willen kennis, expertise en voortschrijdend inzicht beter delen, opbouwen en versterken in een breed netwerk met MER-coördinatoren, MER- en VR-deskundigen, adviesinstanties en onderzoeksinstellingen. Voor de vergunningverlening blijven we werken aan een grotere transparantie door een betere digitale ontsluiting van regelgeving, toetsingscriteria en richtlijnen.

We bouwen het Vlaams Expertisecentrum m.e.r. en het bijhorend kennisplatform verder uit. We werken verder aan het EU-project om de impact van digital twin technologie in functie van een snellere en geïntegreerde (her)berekening en evaluatie van omgevingseffecten. In het kader hiervan leveren we een aanzet voor een **roadmap digital twin rond omgevingseffecten**.

In 2026 zetten we de resultaten van het *gebiedsgericht beoordelingskader* over risicocriteria in de omgeving van Seveso-inrichtingen om in **praktische richtlijnen**.

We ontwikkelen ook een toetsingsinstrument voor situaties waar een kwantitatieve risicoanalyse (QRA)-benadering geen meerwaarde heeft. We maken daarvoor het **onderzoeksrapport** met een voorstel van toetsingsinstrument op.

OOD 1.4 Effectief subsidiëren

Het departement gebruikt impactvolle subsidies als instrument om actoren in de maatschappij te ondersteunen bij verschillende omgevingsuitdagingen.

Wat is daarvoor nodig?

We evalueren bestaande subsidiekaders en bekijken in welke mate de keuze van het instrument subsidie nog de juiste is.

We voeren de geïntegreerde evaluatiekalender uit. We leveren de eindrapporten op van de evaluatie van de tewerkstellingssubsidies derde arbeidscircuit (DAC) en van de aankoopssubsidies voor sonometers en leggen een plan van aanpak neer voor de evaluatie van de ad nominatum-subsidie voor het steunpunt Omgeving & Gezondheid. Ook maken we in lijn met de uitgevoerde evaluaties een wijzigingsbesluit op voor de stopzetting van de subsidies voor gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen en het register onbebouwde percelen.

In kader van het **Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht** zorgen we voor de **tijdige rapportering aan de Europese Commissie** over de Omgevingsprojecten.

OOD 1.5 Bestuurlijk handhaven waar het moet

Het departement waakt over de naleving van regelgeving door zowel reactieve als proactieve controles uit te voeren.

Reactieve controles worden opgestart naar aanleiding van klachten, voorvallen of calamiteiten, verzoeken van andere (overheids)instanties of wettelijke verplichtingen (RIE-programma, Seveso-programma, EVOA-inspecties, ...). Het departement krijgt regelmatig via een klacht of melding kennis van een (mogelijke) schending van regelgeving. Klachten over **ruimtelijke ordening en milieu** worden klantgericht behandeld door tijdig en duidelijk aan te geven wat het departement kan/zal doen, op basis van de gewestelijke prioriteiten die het departement hanteert. Voor wat ruimtelijke ordening betreft, onderzoekt het departement iedere klacht aan de hand van de gewestelijke handavingsprioriteiten ruimtelijke ordening zoals vastgelegd in het Vlaamse Omgevingshandavingsprogramma. Voor milieu behandelt het departement in principe alleen klachten over klasse 1-inrichtingen.

Daarnaast staat het departement in voor **proactieve controles** rond **ruimtelijke ordening en milieu**. Die situeren zich in ruimtelijk kwetsbare gebieden, of worden in het kader van milieu thematisch opgevat (afval & materialen, hinder, ketentoezicht, klimaat, landbouw, lucht, omgevingsveiligheid, ondergrond & grondwater, water, richtlijn industriële emissies, exploitatie en zorgwekkende stoffen). Recent heeft het departement ook de verantwoordelijkheid gekregen over de **veiligheid van aardgasdistributie-installaties**, en naar aanleiding van het voorontwerp van decreet over de vermindering van methaanemissies in de energiesector over **controles op het aardgasvervoers- en -distributienet**.

Na het uitvoeren van een controle, wordt, afhankelijk van de vaststellingen, al dan niet een handhavingstraject opgestart. Het departement beschikt over verschillende **instrumenten die gericht zijn op zowel herstel als bestraffing**.

Het departement heeft de **mogelijkheid om een overtreder een bestuurlijke beveiligings- of herstelmaatregel op te leggen** met het doel een schending te beëindigen of te herstellen. Als de

[illegible]

aan alle handhavingsactoren Omgeving een **draaiboek en FAQ** ter beschikking die regelmatig worden geactualiseerd.

We **formaliseren voor de gewestelijke inspectiediensten de afspraken** onder andere over aanstellingen (toezichthouder, herstelinstantie, ...), over het toewijzen van bevoegdheidspakketten, over het toepassen van empathische en kordate handhaving en de afstemming op gewestelijke handhavingsprioriteiten. Binnen het beleidsdomein **organiseren we vaktechnische vorming** en **finaliseren we een operationeel kader voor de erkenning van instellingen voor het geven van opleiding** voor toezichthouders. We zorgen ervoor dat het **ontwerpdecreet ter omzetting van de Europese richtlijn Milieustrafrecht** wordt voorbereid voor bespreking in het Vlaams Parlement en maken de ontwerp teksten op voor goedkeuring door de Vlaamse Regering.

In 2026 versterken we de bestuurlijke handhaving proportioneel met **nieuwe bevoegdheden** op vlak van **bestuurlijke vervolging**.

Naar aanleiding van het voorontwerp van decreet over methaanreductie in de energiesector starten we met **controles op het aardgasvervoers- en -distributienet**.

In kader van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving stemmen we de bestuurlijke handhaving maximaal af met de gerechtelijke handhaving. We zorgen ervoor dat het **samenwerkingsprotocol met het Openbaar Ministerie wordt gefinaliseerd en toegepast**.

Daarnaast versterken we via de beleidslijnen uit het Omgevingshandhavingsprogramma, de slagkracht op het terrein. Het departement voert daartoe jaarlijks een risico-gebaseerd Omgevingshandhavingsplan uit. We **realiseren met Vlinter, het samenwerkingsverband van de twaalf Vlaamse intergemeentelijke verenigingen voor streekontwikkeling, een aantal pilootprojecten voor intergemeentelijke en regionale samenwerking**.

Om real-time inzicht te krijgen in risico's en overtredingen via sensoren, drones en satellietbeelden, werken we samen met het Agentschap Justitie en Handhaving om **innovatieve technieken en technologieën juridisch te verankeren** in het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving. We passen in het kader van de programmatische aanpak stikstof (PAS) de **regelgeving voor luchtzuiveringssystemen op basis van sensoren** verder aan. In 2026 zullen de dataleveranciers voor exploitanten in de veeteeltsector geautomatiseerd **ruwe data aanleveren** bij het departement. We **stellen deze data ter beschikking aan de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en aangemelde gemeenten**. We ontwikkelen ook in samenwerking met VLM een afsprakenkader voor de operationalisering ervan.

We verbeteren onze datagedreven prestaties, datakwaliteit, monitoring en gegevensuitwisseling. We moderniseren verschillende opvolgingssystemen om databeheer, data-ontsluiting en een efficiënte doorstroom van handhavingsdata te realiseren. We zorgen voor de **invoer van** relevante handhavingsdata in het **Vlaams Handhavingsplatform**, en werken mee aan de **uitbouw** van het **sanctieregister en het maatregelenregister**. Aan het opvolgingssysteem voor omgevingsinspectie worden aanpassingen doorgevoerd in lijn met het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving. Daarnaast starten we, in samenwerking met het Agentschap Justitie en Handhaving, met de ontwikkeling van **een nieuw dossierbehandelingssysteem voor toezicht, opsporing, beveiliging en herstel** voor zowel ruimtelijke ordening als milieu. Ook aan het opvolgingssysteem voor **sanctionering** worden aanpassingen doorgevoerd in lijn met het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving, en werken we aan **mogelijkheden om te rapporteren** en om **recidivisten** in kaart te brengen.

OOD 1.6 Erkenningen en toelatingen optimaliseren

Voor bepaalde functies, opleidingen en activiteiten zoals het nemen van monsters of de uitvoering van metingen, is een **VLAREL-erkenning vereist**, waarop toezicht wordt uitgeoefend. Dit geldt onder andere voor milieucoördinatoren, laboratoria en MER-deskundigen. De meeste erkende personen betalen een jaarlijkse retributie voor het toezicht op hun erkenning. Bij niet-betaling kan de erkenning van rechtswege vervallen.

De potentiële **bodemerosie van een landbouwperceel** wordt weergegeven aan de hand van klassen gaande van verwaarloosbaar tot zeer hoog. Op basis van een bewijs dat een perceel een voldoende hoog organisch koolstofgehalte heeft, kan de landbouwer bij het departement een **klasseverlaging** aanvragen. Zo worden landbouwers aangezet om meer aandacht te besteden aan bodemkwaliteit. Landbouwers kunnen ook een bezwaar indienen tegen een toegekende erosieklasse.

Voor **zendantennes** moet vooraf een **conformiteitsattest** aangevraagd worden. Dat wordt pas afgeleverd na goedkeuring door het departement en betaling van de retributie door de operatoren.

Verlenen van toelatingen: verwacht aantal dossiers in 2026		
Verlenen van toelatingen	Verlaging erosieklasse op basis van bodemanalyses en bezwaren (sterke toename mogelijk bij wijziging van het erosiebeleid)	30
	Conformiteitsattest zendantennes	3000
	Kennisgeving of toelating ingeperkt gebruik genetisch gemodificeerde organismen (GGO's) en pathogenen	230 - 250

Het departement is ook verantwoordelijk voor de **inventaris van de leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten** (> 5are) in Vlaanderen. Er worden jaarlijks naar de eigenaars registratieattesten verstuurd om hen op de hoogte te brengen van hun opname op de inventaris. Het gaat om ongeveer 2.700 bedrijfsruimten (gemiddeld gezien 2 eigenaars per bedrijfsruimte). Tegen de opname in de inventaris kunnen de eigenaars beroep aantekenen. Er wordt verwacht dat ongeveer 25% in beroep gaat. Daarnaast wordt de inventaris aangevuld met aanvragen tot opschortingen van de heffing en schrappingen.

Leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten: verwacht aantal dossiers in 2026		
Inventaris van de leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten (> 5are) in Vlaanderen	Registratieattesten voor betalen van een heffing	2800
	Beroepen	750
	Vraag tot opschorting of schrapping	720

Wat is daarvoor nodig?

We hervormen de VLAREL-erkenningen om administratieve lasten te verminderen en een gelijk speelveld te verzekeren. We implementeren de alternatieven voor de erkenning als milieudeskundige in de disciplines houders voor gasen of gevaarlijke stoffen en bodemcorrosie in een **ontwerpbesluit tot aanpassing van VLAREL**. Parallel actualiseren we de **verplichtingen** rond **bedrijfsinterne milieuzorg**, inclusief de rol en inzet van de milieucoördinator, in lijn met de bepalingen van de richtlijn industriële emissies. Voor dit traject **bereiden we de definitieve goedkeuring van het decreet en het besluit voor**.

In het kader van leegstand moderniseren we het instrumentarium. We werken verder aan het regelgevend traject n.a.v. de conceptnota en ronden de modernisering van het informatiesysteem af.

Bij het aanvragen van een *conformiteitsattest voor zendantennes* houden we ook rekening met de *effecten van cumulatieve straling*. Het **informatiesysteem** wordt daarvoor **aangepast**.

OOD 1.7 Waarborgen van een hoogwaardige juridische ondersteuning

Het departement blijft sterk inzetten op een kwalitatief hoogwaardige juridische dienstverlening, met focus op rechtszekerheid, transparantie en bestuurlijke legitimiteit. We hebben aandacht voor vereenvoudiging van regelgeving, het verminderen van regeldruk en het optimaliseren van normen en regels.

////////////////////////////////////

We verstrekken **juridische adviezen** over de verschillende omgevingsthema's en -instrumenten. We **beheren gerechtelijke procedures** en zorgen daarbij voor een goed onderbouwde, afgestemde en tijdige standpuntbepaling voor burgerlijke en administratieve rechtbanken, het Grondwettelijk Hof en het Hof van Justitie. We **behandelen ook administratieve beroepen met betrekking tot afvalstoffenheffingen, bodemsaneringen, grondstofverklaringen en openbaarheid van bestuur.**

We **coördineren** de tijdige en correcte juridische **omzetting van bovengewestelijk beleid in Vlaanderen**, waken over de tijdige uitvoering ervan en zorgen voor een goede afstemming binnen de intra-Belgische samenwerking. We coördineren de opmaak van de regelgevingsagenda binnen het beleidsdomein. Bij opmaak van nieuw beleid of bij aanpassing van bestaande regelgeving stellen we steeds het meest gepaste instrument voor (verordening, BVR,-decreet, ...) en bekijken we telkens of de regeldruk verminderd kan worden.

Adviesvragen m.b.t. beleid en regelgeving		
Behandelen administratieve beroepen	Opmaken beroepsbesluiten over openbaarheid van bestuur en reviseren ontwerpbesluiten van andere leden van de Beroepsinstantie Openbaarheid van Bestuur	140 dossiers waarin besluiten opgemaakt door DOMG 430 waarin besluiten gereviseerd door DOMG
	Opmaken ontvankelijkheidsbesluiten en ontwerp-ministeriële besluiten (MB's) waarmee beslist wordt over administratieve beroepen bodemsanering	100
	Opmaken, na overleg in adviescommissie, van ontwerp-MB's waarmee beslist wordt over administratieve beroepen afvalstoffenheffingen	1
	Opmaken ontwerp-MB's waarmee beslist wordt over administratieve beroepen grondstoffenverklaringen	3
Verlenen juridische adviezen	Verstrekken van adviezen	415
Beheren gerechtelijke procedures	Beheren van gerechtelijke procedures in aangelegenheden behorende tot de bevoegdheid van het departement, Agentschap Natuur en Bos en Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek inclusief prejudiciële procedures bij het Hof van Justitie	615
EU-Inbreuken	Beheren van lopende EU-inbreukdossiers van het beleidsdomein. Zie ook aparte insteek over omzettingen.	20 inbreukzaken (dd. feb. 26)

Wat is daarvoor nodig?

We stemmen het beheer van de procedures voor de **Raad voor Vergunningsbetwistingen (RvVb)** en **het Handhavingscollege** af op de nieuwe **digitale procesvoering** die op 30 maart 2026 is gestart. In het kader van het actieprogramma vergunningen hebben we **specifiek aandacht voor vereenvoudiging van regelgeving, het verminderen van regeldruk en efficiënte annormering**

SOD 2 WE MAKEN DE BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE MOGELIJK

Link met beleidsnota:

ISE Ruimte en Milieu - SD1: De bouwshift realiseren
ISE Ruimte en Milieu - SD2: Economie en duurzaamheid gaan hand in hand
ISE Ruimte en Milieu - SD3: Een veerkrachtige en gedifferentieerde open ruimte
ISE Instrumentarium - SD3: Een kwalitatief en rechtszeker vergunningenbeleid
ISE Instrumentarium - SD4: Een haalbaar omgevingsbeleid

Wat is daarvoor nodig?

OOD 2.1 Kwalitatieve verdichting stimuleren

Tegen 2050 willen we met de taskforce Wonen-ruimte 450.000 extra woningen realiseren met een kernversterkende impact. We werken een **indicatorenset** uit om dit te monitoren. We **ondersteunen de Vlaamse huisvestingsmaatschappij** bij de uitvoering van de acties zodat we onnodige aansnijdingen van woonuitbreidingsgebieden kunnen vermijden. We werken verder aan '**Ruimte voor betaalbaar wonen**' waarin we in kaart brengen hoe we, vanuit een ruimtelijk vraagstuk, wonen betaalbaar kunnen maken zonder de bouwshift te hypothekeren.

We geven de **bouwshiftconvenant** vorm zodat deze voor de nodige versnelling kan zorgen in de realisatie van bijkomende sociale en betaalbare woningen via kernversterkende projecten (zie ook OOD 2.5).

We brengen het verschil tussen het aantal wooneenheden en het aantal domiciliewoningen in kaart, om **de effectieve woonbezetting** nauwkeuriger te kunnen inschatten. Deze laten toe beleidskeuzes rond woonprogrammering, verdichting en ruimte-efficiëntie te onderbouwen op de verschillende niveaus.

We blijven werken aan het verminderen van leegstand en moderniseren daarvoor het instrumentarium (zie SOD1).

OOD 2.2 Ruimte geven aan een duurzame economie

We realiseren de acties uit het actieplan 'ruimte voor bedrijvigheid'. We **ondersteunen** de verdere **verweving** van economische activiteiten binnen het woon-werkweefsel door een gericht aanbod uit te werken voor bouwactoren en adviseurs. Conform het actieplan Ruimte voor bedrijvigheid werken we, samen met het Agentschap Innoveren en Ondernemen (Vlaio) mee aan het Lerend Netwerk Verweving. Voor een bovenlokaal aanbodbeheer van bedrijventerreinen is **monitoring van (her)bestemmingen en ruimtebeslag nodig**. We starten met het **onderzoeken van scenario's voor de planologische compensatienorm voor bedrijventerreinen**, waarbij we nagaan of de planologische neutraliteitsvraag kan rijmen met de netto-nul doelstelling voor het Vlaamse ruimtelijk beleid.

We willen bijkomende ruimte voor economische activiteiten realiseren, waarbij we extra ruimte-inname maximaal willen vermijden. Voor **GRUP ENA Poort West-Limburg** wordt in 2026 de startnota opgeleverd. Daarnaast wordt voor **GRUP De Keer** in 2026 het planproces opgestart en werken we toe naar een voorlopig vastgesteld **GRUP voor Lotus – Complex Kaprijke**.

We realiseren een geïntegreerd omgevingsbeleid voor de havengebieden, met de havenbesturen als partners. We concretiseren dit via een gericht programma voor elk van de havengebieden en hun directe omgeving: Oostende, North Sea Port en Port of Antwerp Bruges. Voor het **GRUP** Evaluatie en herziening **afbakening Zeehavengebied Brugge** werken we naar de **goedkeuring van de startnota**. Parallel ronden we voor **GRUP Zelzate Oost** het volledige planproces af met een GRUP, dat rechtszekerheid biedt voor toekomstige ontwikkelingen. (zie ook SOD5)

OOD 2.3 Ruimte geven aan hernieuwbare energie

In het kader van de energietransitie onderzoeken we ook de mogelijkheid van **bestemmingsneutraliteit** voor hernieuwbare energie. Daarvoor **leveren we het ontwerp-plan-MER op** voor verdere besluitvorming. We **finaliseren het onderzoeksrapport naar energie-uitwisseling** voor bedrijven in Poort West-Limburg, dat bevindingen oplevert die moeten helpen bij het overschakelen naar circulaire energiemodellen. We finaliseren het onderzoek naar de potentie van **aquathermie** in de Vlaamse waterlichamen i.s.m. De Vlaamse Waterweg (DVW) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). Zie ook (zie SOD1: Rechtszeker vergunnen).

We versnellen de (her)bestemming van open ruimte. We vrijwaren open ruimtegebieden voor landbouw, natuur en bos via het AGNAS-programma: Het huidige tempo van herbestemming via het AGNAS-proces ligt op ca. 425 ha extra bos en natuur per jaar. Dat willen we op ca. 1.500 ha per jaar brengen. Het **GRUP Herkenrodebossen en Wijerbos**, **GRUP Mondingsgebied Grote Nete** en **GRUP Fort van Lillo** worden definitief vastgesteld. In 2026 worden ook een aantal ontwerp GRUP's voorlopig vastgesteld waaronder **GRUP Durmevallei fase 2** en **GRUP Vallei van de Grote Nete van E313 tot Hellebrug**.

We dringen het bouwen in risicovolle watergevoelige openruimtegebieden (WORG) terug. We leveren een nieuwe reeks **WORG's** op **ter goedkeuring** door de Vlaamse Regering. We **finaliseren ook de vereenvoudiging van de procedure** voor de vaststelling ervan. Parallel bereiden we een geprioriteerde lijst van bijkomende knelpuntgebieden **WORG 3.0** voor. We bereiken binnen het **GRUP-traject Dendervallei** twee belangrijke mijlpalen: voor de zone J. De Coomanstraat een voorlopig vastgesteld GRUP tegen eind 2026, voor Teralfene/Begijnemeers een goedgekeurde startnota.

pagina 20 van 49

We gaan actief in beroep tegen onzorgvuldig verleende vergunningen in overstromingsgevoelige gebieden. We behandelen kwalitatief de aanvragen planschadevergoeding voor de reeds aangeduide en nog aan te duiden WORG's. We zien toe op de vergunningen en herbestemmen in functie van vrijwaring.

We coördineren en begeleiden ecologische ontsnipperende maatregelen, o.m. via onze medewerking aan de opmaak van **het nationaal natuurherstelplan** in uitvoering van de Europese natuurherstelverordening. Voor het natuurherstelplan nemen we voor sommige onderdelen een trekkende rol op, zoals voor het **herstel van stedelijke ecosystemen, de aanplanting van extra bomen en het herstel van bestuiverspopulaties**.

Via het Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers versterken we bovendien de samenwerking met en tussen partners rond bestuiversherstel. We **coördineren** en dragen bij aan de uitvoering van dit plan. Zo faciliteren we de **Green Deals Natuurinclusieve parkeerterreinen** en Wilde Bestuivers in de ontginningsector, **bestuiversvriendelijke inrichting en beheer** op terreinen van de Vlaamse overheid, verminderen van lichthinder, kennisdeling, afbouw pesticidengebruik, ...

OOD 2.5 Een geïntegreerd beleid voor de bouwshift, open ruimte en klimaatadaptatie realiseren

We maken het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) op. We werken een strategische visie en de verschillende operationele beleidskaders uit. We leveren het **voorontwerp BRV** op, als mededeling aan de Vlaamse Regering. Vervolgens **vragen** we daarover **advies** aan de strategische adviesraden en lokale besturen. Op basis van deze adviezen werken we nadien aan een volwaardig ontwerp-BRV, inclusief MER, dat wordt voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

We optimaliseren regels om de bouwshift te ondersteunen, zoals het **moderniseren van de verkavelingsvergunningplicht** (zie ook SOD1). We **passen het besluit rond toelaatbare zonevreemde functiewijzigingen aan** zodat functiewijzigingen buiten de bestemmingszones beter bijdragen aan zorgvuldig ruimtegebruik. En we ronden i.f.v. de planschade en -batenregeling ook de laatste regelgevende initiatieven af, voor het verankeren van een gestandaardiseerde methode voor de bepaling van de eigenaarswaarde. Verder bouwen we de instrumentengids verder uit met nieuwe praktijkvoorbeelden. In het kader van publiek-private samenwerking en onderhandeling ontwikkelen we een **bouwshiftconvenant** door het instrument in de praktijk uit te testen. Dit **experiment** zetten we op **in het kader van betaalbaar wonen**.

We leveren de Vlaamse Klimaatadaptatiestrategie op. Dit **strategisch kader** zorgt ervoor dat de volledige Vlaamse overheid op basis van gedeelde doelstellingen coherenter, efficiënter en met grotere impact aan klimaatadaptatie werkt. Met het **plan van aanpak** voor de **investeringsstrategie** klimaatadaptatie creëren we een structurele hefboom om klimaatadaptatieve investeringen op het terrein merkbaar te verhogen.

We laten het Land Use, Land Use Change and Forestry (LULUCF) actieplan goedkeuren. Dit plan vormt het **strategische kader** om koolstofvastlegging in bodems, bossen en landgebruikssectoren doelgericht te stimuleren en beter te verankeren in het Vlaamse klimaatbeleid. Daarnaast bouwen we via **onderzoek naar hogere-orde monitoringmethodes** aan een robuuster en nauwkeuriger systeem voor het opvolgen van LULUCF-emissies. Het eerder opgestarte Vlaams Actieplatform Carbon Farming ondersteunt deze evolutie door kennisdeling en samenwerking tussen overheid, landbouw en

maatschappelijke partners te versterken, als basis voor verdere operationalisering van carbon farming in Vlaanderen.

We nemen deel aan en rapporteren over Europese en internationale onderzoeksprojecten rond stedelijke transitie en ruimtelijk beleid, zoals voor ruimtelijke ontwikkeling (DUT-partnerschap, ESPON en SMARTER), biodiversiteit (Biodiversa+), bossen (EU Forestry Partnership) en natuurherstel (Natuur-inbouw, Expbio, B4B).

OOD 2.6 Activeren en ondersteunen richting duurzame keuzes

We versterken de toepassing van klimaatadaptieve principes bij lokale besturen, ontwerpers, scholen en bouwactoren door concrete instrumenten, kennis en begeleiding aan te reiken. Met de **verspreiding** van de **onthardingsscan** ondersteunen we lokale besturen om groenblauwe structuren doelgericht te integreren in hun beleidsontwikkeling. Daarrond organiseren we **workshops en kennisdeling** om de kwaliteit en impact van onthardingsprojecten te verhogen. We professionaliseren de lokale expertise verder met de **derde en vierde editie van de Masterclass Ontharding**, waarmee ambtenaren praktische inzichten en toepasbare vaardigheden verwerven voor het realiseren van hoogwaardige onthardingsprojecten.

We starten het **Interreg-project ‘Privatief adaptief’** waarin we aan de hand van twaalf terreincases het speelveld verbeteren voor private grondeigenaars om ingrepen te doen op vlak van klimaatadaptatie. We **rapporteren over** de **barrières** die grondeigenaars ervaren en formuleren **quick-wins** voor beleid en regelgeving.

We volgen de Strategische Projecten oproep 16 op. Parallel bereiden we een **17e oproep rond de bouwshift** voor, die specifiek inzet op projecten die bijdragen aan een zuinig en doelgericht ruimtegebruik.

Daarnaast realiseren we een **geïntegreerd onderzoek over verschillende programma's**, waaronder Water+Land+Schap, Landschapsparken, Vlaanderen Breekt Uit, Grond+Zaken en Iuwteooases. Dit onderzoek bundelt leerervaringen en formuleert een aantal aanbevelingen.

[illegible]

SOD 3 WE STIMULEREN DUURZAAM GEBRUIK VAN DE BODEM EN DE ONDERGROND

Link met beleidsnota:

ISE Bodem en ondergrond - SD1: Naar gezonde bodems in 2050

ISE Bodem en ondergrond - SD3: Optimaal benutte ondergrond

Wat is daarvoor nodig?

OOD 3.1 Bodemgezondheid verhogen en bodemerosie beperken

We werken aan een systematiek om de bodemgezondheid te monitoren. We zetten het **koolstofmonitoringnetwerk** (Cmon) verder. Deze Cmon-data vormen de basis voor de jaarlijkse Cmon-rapportering en diverse beleidsrapporteringen zoals LULUCF. Daarnaast dienen ze, in het kader van de Europese Bodemmonitoringsrichtlijn, voor de **opmaak en ontsluiting van gebiedsdekkende kaarten over verschillende bodemdescriptoren**. We ronden het ondersteunend **onderzoek** af dat het **opzet, de kostenraming en de financieringsbehoeften voor de bodemmonitoring** onder de Europese Bodemmonitoringsrichtlijn onderbouwt. We **onderzoeken** verschillende scenario's voor het **opzet van het meetnet** (bodemeenheden, staalnamepunten, ...) gebaseerd op reeds beschikbare Vlaamse data en in lijn met bestaande bodemmonitoringnetwerken zoals Cmon. Daarnaast leveren we een **onderzoeksrapport** af dat de **meetmethoden voor de bodemdescriptoren en de financiële implicaties** van de richtlijn analyseert. Dit alles resulteert in een blauwdruk voor de implementatie van de Europese Bodemmonitoringsrichtlijn. We nemen daarbij ook de inhoudelijke onderbouwing en **coördinatie van de juridische omzetting** op. In het kader van bodemmonitoring en LULUCF ontsluiten we ook het onderzoek naar de potentiële voorraden aan organische koolstof in bodems onder ruimtebeslag. Daarnaast leveren we een **onderzoeksrapport** op naar de harmonisatie van de resultaten van een **kostenefficiënte meetmethode voor bodemtextuurdata**.

We ontsluiten gegevens rond bodemkwaliteit en bodemgezondheid via de Databank Ondergrond Vlaanderen.

We ontwikkelen een beleidsmatige aanpak om bodemgezondheid te verbeteren. We leveren een **definitief ontwerp van het bodem(zorg)plan** op, dat richting geeft aan het toekomstige bodembeleid in Vlaanderen. Ter ondersteuning van de implementatie werken we aan de opschaling van innovatieve en regeneratieve bodempraktijken via het **pioniersnetwerk regeneratieve bodemzorg**. Ook **publiceren** we een '**Atlas Goede Bodemzorg(ers)**' als inspiratiegids voor beleid en praktijk.

We zetten de programmawerking Grond+Zaken in het kader van het Open Ruimte Platform verder. We ronden het project 'Pioniers Regeneratieve Bodemzorg' en de 'Atlas Goede Bodemzorgers' af, organiseren het derde Bodemforum en een inspiratiedag rond bodem.

We stimuleren erosiebestrijding op alle erosiegevoelige percelen door de maatregelen van gemeenten te ondersteunen. We passen het **erosiebesluit** aan. We onderbouwen het erosiebeleid via modellering, scenarioanalyses en het berekenen van indicatoren. We ronden een verkennende **studie** af naar de **mogelijkheden voor monitoring van bodemerosie en sedimentatie via remote sensing**. We actualiseren de **bodemerosierisico-indicator** en werken aan een **sedimentindicator**.

Binnen de planopmaak van de vierde generatie van de **stroomgebiedbeheerplannen** (SGBP4) werken we aan het thema sediment. We leveren het **deelrapport** SGBP4 op **voor openbaar onderzoek en MER**.

We integreren erosiebestrijding in de gebiedswerking van overstromings- en erosiegevoelige bekkens in Vlaanderen. Een belangrijk traject is het project **erosiebestrijding binnen het Territoriale Ontwikkelingsprogramma Dender**, waarin water en sediment bovenstrooms worden gebufferd via een combinatie van beschikbare instrumenten. We **ronden dit project**, dewelke een belangrijke piloot is voor de integratie van erosiebestrijding in gebiedsgerichte processen, af. We werken ook aan het verbeteren van de waterveiligheid door erosie te bestrijden, bijvoorbeeld met advies en ondersteuning in het project Weerbare Westhoek.

We nemen deel aan en rapporteren over Europese en internationale onderzoeksprojecten over bodem, onder andere rond sedimentbeheer, modderstromen en erosiebestrijding (SoilWise, ClimASed en MUDCAP). Daarnaast participeren we actief in Europese en globale kennisnetwerken met betrekking tot bodem (o.a. EU Soil Observatory werkgroepen, European Environment Information and Observation Network, Global Soil Partnership en International Network of Soil Information Institutes).

OOD 3.2 Bevoorrading van oppervlakedelfstoffen en kritieke grondstoffen verhogen

We bouwen de Geotheek en de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) verder uit. De **ontsluiting van ondergronddata** blijft een continu proces waarbij we gebruik maken van beschikbare bronnen, **nieuwe meetcampagnes en nieuwe bodem- en ondergrondstalen.**

De verdere professionalisering van DOV richt zich op de **standaardisatie en uitbouw van de datastromen** voor bodem, ondergrond en grondwaterkwaliteit. We realiseren de verschillende onderdelen van het jaarplan, de ingebruikname van een generiek **datamodel** en bijhorende toepassingen voor **monstername en observaties** binnen de databank **grondverzet**. We bereiden ook de migratie van het applicatielandschap naar een containerplatform voor. We **publiceren** codelijsten en datasets **conform de OSLO-datastandaarden**.

Op 22 mei 2026 vieren we met "Grondig Verbonden" 30 jaar DOV. We leveren in afstemming met de DOV-partners de **meerjarenstrategie 2026–2030** op en bouwen de DOV-coördinatie verder uit. We zorgen voor de jaarlijkse evaluatie en opleiding van boorbedrijven in het kader van de VLAREL-erkenningen.

We monitoren voor een duurzaam beheer van oppervlaktedelfstoffen. We leveren met een **nieuwe dataset van het Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlaktedelfstoffenbeleid** geactualiseerde cijfers op voor het Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan en voor geactualiseerde stock- en flowmodellen. We verzekeren de **opvolging van actieve ontginningen** in het kader van het oppervlaktedelfstoffendecreet met aandacht voor optimale ontginning en duurzaam beheer van grondstoffen.

Het beheer van andere geologische grondstoffen dan oppervlakedelfstoffen krijgt vorm via het Vlaamse exploratieprogramma kritieke grondstoffen, als onderdeel van het Nationale Programma (NEP). We stellen het intra-Belgische afsprakenkader op en finaliseren het inhoudelijke en

technische NEP voor verkennend exploratieonderzoek, met het oog op de indiening bij Europa. Bij de uitvoering, die loopt tot 2029, ligt de focus op het onderzoeken van het voorkomen van kritieke grondstoffen in zes afgebakende exploratiezones. Tot slot wordt blijvend expertise geleverd voor de beleidsopvolging op Belgisch en Europees niveau.

OOD 3.3 Duurzaam gebruik van diepe ondergrond en diepe aardwarmte verzekeren

We monitoren en rapporteren over de methaanemissies m.b.t. steenkoolmijnen (in het kader van de Europese methaanemissieregulatie). Na het opmaken en **publiceren van de inventaris** van de schachten van de voormalige Limburgse steenkoolmijnen, stellen we een nota op die voor de Vlaamse situatie een **vrijstelling van emissiemetingen onderbouwt**.

We ontwikkelen een beleidskader voor een duurzaam beheer en gebruik van de (diepe) ondergrond. We werken een voorontwerp **structuurvisie diepe ondergrond** uit met het oog op een principiële vaststelling door de Vlaamse Regering. Deze visie wordt ontwikkeld in nauwe samenwerking met Vlaamse en federale partners. Ook op het vlak van veiligheid en risicobeheer zetten we stappen. Samen met de Koninklijke Sterrenwacht werken we aan een kader voor de **opvolging van seismiciteit bij projecten in de diepe ondergrond** en maken hiervoor een **overeenkomst** tussen de betrokken partijen op.

We ontwikkelen beleidsopties voor de ondiepe ondergrond zodat ondergrondse functies beter worden beschermd en onderlinge afstemming wordt versterkt. Daarbij nemen we de ondergrond expliciet mee als onderdeel van het fysische systeem dat mee richting geeft aan de inrichting van de leefomgeving. Dit resulteert in een **ruimere visie op het beleid van de ondiepe ondergrond**, die de basis legt voor een geïntegreerd en toekomstgericht omgevingsbeleid.

We leveren **beleidsadvies** binnen het besluitvormingsproces rond de **geologische berging van hoogradioactief en langlevend afval**, onder meer via het coördineren van het Vlaamse advies in het kader van MER/strategic environmental assessment (SEA)-procedures en publieksraadplegingen.

We verwerven meer inzicht in het beheer en gebruik van de (diepe) ondergrond. Binnen de geologische kennisopbouw werken we aan een aantal publicaties, een **referentiedatabank met geologische paspoorten** en een **nieuw 3D-geologisch model** dat zowel de ondiepe als de diepe ondergrond **accurater** weergeeft. Via een data-analyse van de relatie tussen geologische laagkenmerken en hun technische toepassing willen we de inzet van minerale grondstoffen uit grondverzet optimaliseren. Parallel hieraan stellen we onze hydrogeologische en milieutechnische expertise ter beschikking bij de **opmaak van het bidbook in het kader van de kandidatuur voor de Eisteotelescoop**.

Ten slotte delen we op Europees niveau kennis binnen projecten zoals GSEU (Geological Service for Europe).

OOD 4.2 Zorgwekkende stoffen aanpakken

In 2026 leggen we het transversale beleidsplan Zorgwekkende Stoffen (ZS) voor aan relevante stakeholders in een klankbordgroep ZS. Het ontwerp wordt vervolgens voorgelegd aan de Vlaamse Regering en voor adviesvraag aan de strategische adviesraden, waarna we de definitieve versie tegen eind 2026 voorleggen.

Na inventarisatie van de noden van beleidsvoorbereiding en uitvoering, en de behoeften van de betrokken partners, leveren we in het eerste kwartaal opnieuw een **geïntegreerd onderzoeksprogramma** op, dat we ook ontsluiten via de jaarlijkse ZS-rapportering.

Voor ZS bereiden we een **Vlarem-wijziging** voor die een **algemene zorgplicht voor alle ZS** en een **actieve minimalisatieplicht voor een lijst van prioritaire ZS** zal inhouden.

We versterken de samenwerking binnen de hub ZS met een afsprakenkader. We **rapporteren jaarlijkse over de uitvoering van het beleidsplan en de stofspecifieke actieplannen**. Om burgers en stakeholders beter te ondersteunen lanceren we een ZS-website en contactpunt.

Eind 2026 communiceren we de *eerste resultaten van de vijfde cyclus van het Vlaamse Humane Biomonitoringprogramma* (2022-2027). Voor de bredere ontsluiting van humane Biomonitoringgegevens leveren we een **vernieuwde online tool die blootstellingsinformatie visualiseert** op. We optimaliseren ook de tool ‘gezond uit eigen grond’ en brengen die in lijn met de meest recente wetenschappelijke kennis. Daarnaast werken we aan het **opstellen en onderhouden van een zorgwekkende stoffenlijst**. We leggen ook een focus op de doorvertaling naar beleid van de studie in verband met een intra-federaal financieringsmechanisme om voor PFAS het principe dat ‘de vervuiler betaalt’ in de praktijk te brengen. Tot slot stellen we de **geïntegreerde gebiedsgerichte coördinatie voor specifieke hotspots op** en bestendigen we de regionale gebiedscoördinatie voor de regio’s Zwijndrecht (3M) en Ronse (textielindustrie) zodat verschillende trajecten op elkaar afgestemd worden.

We zetten belangrijke stappen om kwetsbare gebieden beter te beschermen tegen risico’s van pesticiden. Vanaf 2026 worden de decretale aanvullingen over het gebruik van **pesticiden** in kwetsbare zones gepubliceerd en **treedt** binnen het domein **een kader in werking dat de handhaving van nieuwe maatregelen regelt**. Dit omvat onder meer pesticidevrije bufferzones rond locaties gebruikt door kwetsbare bevolkingsgroepen, hoofdgewasvrije bufferzones langs waterlopen van het Vlaamse Hydrografisch Atlasnetwerk en bijkomende pesticidevrije beschermingszones rond actuele habitats in Habitatrichtlijngebieden. We leveren het **evaluatierapport op over de behandeling van restvloeistoffen van gewasbeschermingsmiddelen via het Remdry-systeem**.

We ontwikkelen verder betrouwbare meetmethoden voor PFAS en andere ZS en nemen deel aan en rapporteren over Europese en internationale onderzoeksprojecten en samenwerkingsinitiatieven rond zorgwekkende stoffen en Humane Biomonitoring (PARC en het WHO EHP Partnership on human biomonitoring).

SOD 5 WE VERSTERKEN ONTWIKKELINGEN IN GEBIEDEN

Link met beleidsnota:

ISE Instrumentarium - SD1: Samen aan de slag in gebieden en regio's

OOD 5.1 Ontwikkelingen versnellen

Wat is daarvoor nodig?

We streven naar een **geïntegreerde investeringsaanpak** van bijvoorbeeld grote infrastructuurprojecten die ook een hefboom zijn voor het behalen van omgevingsdoelstellingen. Ook de thematische of sectorale agenda's krijgen in de gebiedswerking een plaats, waardoor het **Vlaamse beleid wordt gestroomlijnd en afgestemd met de lokale agenda's** (zoals bv lokale Blue deals).

- VLAAMSE RAND EN BRUSSEL-NATIONAAL

We creëren evenwicht tussen de groeikansen voor luchthaven Brussel-Nationaal en de leefbaarheid voor omwonenden. In de luchthavenregio Brussel-Nationaal werken we verder aan de Balanced-Approachprocedure. Parallel met de uitrol van de Balanced Approach werken we samen met de Vlaamse partners en de lokale besturen in de meest geluidsbelaste gebieden in de regio Brussel-Nationaal aan een gebiedsprogramma. Dit programma zal een mogelijke **instrumentenmix** omvatten die men kan inzetten om het aantal gehinderden in de onmiddellijke omgeving van de luchthaven te verminderen en om flankerende maatregelen te treffen.

In de Vlaamse Rand ontwikkelen we een **openruimtenetwerk rond Brussel**, met een **operationele opdrachtcentrale** ter ondersteuning van (boven)lokale initiatieven, in samenwerking met ANB, VMM, VLM en de Vlaams Bouwmeester. Voor de verschillende lopende planprocessen zetten we belangrijke stappen: **GRUP A8 Halle en GRUP R0 Oost Groenendaal** leveren een definitief vastgesteld GRUP op. In de Vlaamse Rand worden de **opgaven** in functie van de economische ontwikkeling, bouwshift en **kernontwikkeling** met andere partners **aangescherpt**.

- LIMBURG

In **Poort West-Limburg** ronden we het **onderzoeksrapport over de groenblauwe dooradering** en het **onderzoeksrapport over energie-uitwisseling voor bedrijven** af. We maken de startnota voor het GRUP ENA Poort West-Limburg op. We leveren voor het bredere gebiedsprogramma een aanzet op basis van deze onderzoeken en het GRUP.

Binnen Noord Zuid-Limburg (NZL) wordt in 2026 de omgevingsvergunning voor de Lokale Lus afgeleverd. Voor fase 2 en fase 3 van het **projectbesluit NZL** ronden we het **voortontwerp** van beide projectbesluiten af. Voor fase 3 maken we hiervoor eerst een tussennota op die we voorleggen aan het brede publiek. Met het oog op kwaliteitsborging richten we een **kwaliteitskamer NZL** op, waarin we de regie voeren, daarvoor starten we de aanbesteding op. Daarnaast zorgen we voor de uitvoering van het gebiedsprogramma NZL, waarbij we een **coördinator** van het **Strategisch Project ‘Duurzaam verknopen Noord-Zuid Limburg’** aanstellen. In het kader van de acties rond circulaire materiaalstromen, herhalen we de actie ‘Red de Planten’. Ook zetten we de gesprekken met ANB verder in het kader van de effectieve ‘grondruil’ tussen NZL en percelen van ANB in het brongebied Zwarte Beek om tegen eind 2026 de vergunningsaanvraag (voor het wijzigen van het terreinprofiel) in te dienen.

In **Voeren** werken we aan ontwerpend en grensoverschrijdend inventariserend onderzoek om een aanzet te leveren voor de **opmaak van een gebiedsprogramma en een AGNAS GRUP**.

In Zuid-West-Vlaanderen verwachten we belangrijke realisaties binnen het IBO-programma. Het **complex project Plan B-K** levert een definitief voorkeursbesluit op. In dezelfde regio werken we aan een ruimtelijke visie voor watergebonden bedrijvigheid. Via het programma rond productieve landschappen realiseren we **deelprojecten voor duurzame landbouwontwikkeling**. De regionale pool Wevelgem-Kortrijk levert zowel realisaties op terrein als de opstart van een VLAIO-dossier voor detailhandelsherstructurering op. Voor de geïntegreerde aanpak voor de vervoerregio Kortrijk realiseren we de acties uit het regionaal mobiliteitsplan, waaronder een kader voor compensatie van bijkomende verharding en de **opmaak van een gebiedsprogramma voor Kortrijk-Noord**.

Ook twee bijkomende planprocessen leveren tegen eind 2026 een definitief vastgesteld GRUP op, met name GRUP Optimalisatie N8 in het Schelde-Leie-interfluvium en GRUP Agristo.

- OOST-VLAANDEREN

We verkennen voor het North Sea Port District de mogelijkheden om te komen tot een investeringsprogramma. In het North Sea Port District operationaliseren we de opgave klimaatrobuust watersysteem, net als de opgave ruimte voor bedrijvigheid, via structureel overleg met de betrokken partners. In dezelfde periode onderzoeken we hoe de gebiedsagenda kan worden vertaald in een gezamenlijke uitvoerings- en investeringsagenda. Voor de Interhavenknoop Zelzate leveren we het voorkeursbesluit GRUP op. Daarnaast laten we tegen eind 2026 het GRUP Zelzate-Oost definitief vaststellen.

We evalueren om in Gent Oost stappen te zetten voor de gebiedsontwikkeling rond het viaduct van Gentbrugge. We werken aan voorstellen voor scenario's voor een gebiedsprogramma Gent-Oost. We richten ons hierbij op de voortgang en de beleidskeuzes i.k.v. het complex.

In de **Leievallei tussen Wervik, Deinze en Gent** bouwen we verder aan een breed interbestuurlijk programma. Het geïntegreerd gebiedsprogramma resulteert in de **interbestuurlijke samenwerkingsovereenkomst** en het gebiedsprogramma, inclusief afstemming met Seine-Schelde en Rivierherstel Leie. Daarnaast ronden we **meerdere GRUP-processen af**, zo laten we het GRUP Lus van Henegouwen en GRUP Complex Drogen vaststellen.

In de Dendervallei zetten we verschillende GRUP-trajecten voort. Voor De Coomanstraat leveren we het voorlopig vastgestelde GRUP op. Voor **Dendervallei Teralfene/Begijnemeers** (DAL) en de zone Majoor Van Lierdestraat–Gaverstraat leveren we een goedgekeurde startnota op.

Binnen **T.O.P Dender** ronden we drie werven af. We leveren het **interbestuurlijk akkoord voor het uitvoeringsprogramma 2026-2030**, inclusief Europese subsidieaanvraag. Gelijktijdig volgt de opmaak en interbestuurlijke **goedkeuring van het Actieplan Vondelbeek**. Ook voor Werf 3 keuren we het plan van aanpak en de opstart van workshops en dialoogtrajecten rond strategische bouwshiftplekken goed.

Via de Blue Deal-projectoproep kennen we subsidies toe voor lokale hefboomprojecten voor terreinrealisaties, en ronden we de lokale implementatie af met de evaluatie van de pilootprojecten Sponslandschappen. Vanuit de regierol van T.O.P Dender organiseren we ook de Denderdag.

DIERENWELZIJN

SOD 6 WE GEBRUIKEN EEN TOEKOMSTGERICHT INSTRUMENTARIUM DIERENWELZIJN

ISE Dierenwelzijn – SD3: Een efficiënt en kwaliteitsvol inspectiebeleid

ISE Dierenwelzijn – SD4: Een kordate uitvoering van controles, maatregelen en sancties

OOD 6.1 Bestuurlijke handhaving

De focus ligt op het versterken van handhaving en samenwerking om het dierenwelzijn de komende legislatuur te verbeteren. We maken in het kader van een **proactieve handhaving** jaarlijks een risico-gebaseerd controleplan op, waarbij meer prioriteit wordt gegeven aan bepaalde bedrijven of inrichtingen die een hoger risico vormen op dierenwelzijnsproblemen met bijzondere aandacht voor de grote spelers. We optimaliseren monitoring en datagebruik met het oog op de **beleidsvoorbereiding**, de verdere verbetering van de werking en het sneller identificeren van trends en risico's inzake dierenwelzijn. Er komt ook een nauwere strategische samenwerking met publieke partners (zoals het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid (FAVV), politie, parketten en lokale besturen) in het kader van efficiëntiewinsten en een snellere en betere kennisdeling. Ook versterken we de kordate **uitvoering van controles, maatregelen en sancties**. De Vlaamse Codex Dierenwelzijn voorziet voor het eerst de mogelijkheid om administratieve geldboetes op te leggen voor schendingen van de dierenwelzijnsregelgeving.

Wat is daarvoor nodig?

Naast de reactieve controles naar aanleiding van meldingen die binnenkomen, zorgen we voor een proactieve en risico-gebaseerde handhaving via de uitvoering van het **Controleplan 2026**. We coördineren en plannen in dit kader ook de controles in de slachthuizen door de Dierenartsen Met Opdracht (DMO's). Parallel maken we het **risico-gebaseerde controleplan voor 2027** op.

Op het vlak van sanctionering werken we verder aan een effectieve en passende administratieve sanctionering via het opleggen van transacties en boetes. Vanaf 1 maart 2026 leggen we voor het eerst administratieve geldboetes op voor schendingen van de Vlaamse Codex Dierenwelzijn. We onderzoeken ook wat de mogelijkheden zijn om alternatieve sancties op te leggen. De ingebruikname van een **nieuwe digitale toepassing voor een betere registratie, rapportage en opvolging van meldingen** zal een positieve bijdrage leveren aan een versterkte handhaving.

Digitalisering en innovatie vormen een belangrijk onderdeel van de verdere professionalisering van de handhaving. We nemen het **dossieropvolgingssysteem voor de uniforme registratie van meldingen en controles in gebruik en optimaliseren deze verder**. We bereiden de ontwikkeling voor van een digitale toepassing voor het melden van voetzoelletels bij pluimvee. We onderzoeken op basis van een haalbaarheidsstudie van Digitaal Vlaanderen tot slot ook de verdere mogelijke stappen voor de inzet van artificiële intelligentie bij het opsporen van overtredingen tegen dierenwelzijn.

Dierenwelzijn Vlaanderen legt na de beslissing van het Openbaar Ministerie om een dossier administratief af te handelen, een **administratieve sanctie** op aan **overtreders van de dierenwelzijnsreglementering**. Hiervoor hanteren we een eenvormig kader. Het aantal processen-verbaal is over de jaren heen sterk gestegen door de uitbreiding van de inspectiedienst Dierenwelzijn en de efficiëntere controles in slachthuizen door de inzet van Dierenartsen Met Opdracht (DMO's). Door de inwerkingtreding van het nieuwe systeem rond administratieve sanctionering vanaf 1 maart 2026 verwachten we dat het aantal processen-verbaal dat de parketten naar Dierenwelzijn Vlaanderen doorsturen voor het opleggen van een administratieve sanctie, fors zal stijgen. Wanneer dieren bij nalatige eigenaars in beslag worden genomen, kunnen de dierenasielen de gemaakte kosten voor opvang, dierenarts en transport factureren aan het departement. Het departement vordert die kosten van inbeslagname dieren nadien terug van de overtreders.

*Cijfers uit het verleden zijn wellicht niet meer helemaal representatief voor de toekomst door gewijzigde regelgeving rond administratieve sanctionering

ISE Dierenwelzijn – SD1: Een coherent en vooruitstrevend beleid voor alle categorieën van dieren
ISE Dierenwelzijn – SD2: Ontwikkelen van een efficiënte informatie- en sensibiliseringsstrategie voor alle dieren gericht op diverse, inclusief moeilijk te bereiken, doelgroepen
ISE Dierenwelzijn – SD5: Een digitale sprong voorwaarts

We zorgen ervoor dat Vlaamse dierentuinen hun dieren houden volgens recente wetenschappelijke inzichten over dierenwelzijn. We leggen striktere normen op voor dierentuinen. We zetten

TRANSVERSAAL

SOD 8 WE STEUNEN OP EXPERTISE, PARTNERSCHAPPEN EN INTERNATIONALE SAMENWERKING

Link met beleidsnota:

Beleidsnota Omgeving

ISE Instrumentarium – SD4: Een haalbaar omgevingsbeleid

ISE Instrumentarium – SD5: Een onderbouwde en gedragen aanpak van omgevingsuitdagingen

Beleidsnota Klimaat en energie

ISE Klimaat - SD1: Uitbouwen van een duidelijk en ambitieus beleidskader voor de energie- en klimaattransitie

Wat is daarvoor nodig?

OOD 8.1 Investeren in onderzoek en evaluatie van het omgevingsbeleid

Het departement werkt met een rollend onderzoeks- en evaluatieprogramma, waarbij onderzoeks- en evaluatienoden in functie van het beleid worden opgenomen. We coördineren de **opmaak van de onderzoeks- en regelgevingsagenda op beleidsdomeinniveau**.

We screenen **Europese programma's met cofinancieringsmogelijkheden** relevant voor het omgevingsbeleid en schrijven mogelijk in op calls die aansluiten bij onze opdrachten. Via de **kennisnetwerken** van het Europees Milieuagentschap (EIONET), de werkgroepen van de OESO en science-policy interfaces onder het milieuprogramma van de Verenigde Naties hebben we impact op de verdere wetenschappelijke onderbouwing van Europese en internationale beleidsontwikkeling.

We ontsluiten systematisch beleidsvoorbereidende kennis, data en statistieken. We geven uitvoering aan het **VITO-jaarprogramma**. We **dragen bij aan** de ontwikkeling en productie van kwalitatieve statistieken en geven zo mee uitvoering aan het **Vlaams Statistische Programma**.

OOD 8.2 Doelgericht deelnemen aan en implementeren van internationaal beleid

Vanaf juli 2026 neemt Vlaanderen de **ministeriële vertegenwoordiging van België op in de EU-Raad Leefmilieu (incl. klimaat)** en op bepaalde multilaterale fora.

We zien toe op het bepalen van Vlaamse prioriteiten voor multilaterale processen, zoals het UN Biodiversiteitsverdrag CBD met SBSTTA-28, SBI-7 (augustus 2026) en COP17, COPMOP-17 Cartagena Protocol en COPMOP-6 Nagoya Protocol (oktober 2026), de UNFCCC COP 31 (november 2026) en de 2026 UN Water Conference (december 2026). We blijven ons scharen achter de ontwikkeling van een nieuw, ambitieus **internationaal verdrag over plasticvervuiling**. We dragen bij aan de voorbereiding van de UN Conventie voor Migratory Species CMS COP-15 (maart 2026).

We waken over de tijdige en correcte uitvoering van de internationaal genomen engagementen als loyaal en betrouwbaar lid van samenwerkingsverbanden en als Partij bij samenwerkingsakkoorden en multilaterale milieuverdragen. In dat kader dragen we bij aan de genomen internationale financiële engagementen, onder meer via projecten internationale klimaatfinanciering en internationale biodiversiteitsfinanciering.

Het Green Deal-loket begeleidt nieuwe ideeën tot ondertekenbare Green Deals. We faciliteren verschillende **lopende Green Deals**, zoals Deelmobiliteit en wonen, Duurzame zorg en Binnenvaart. Daarnaast starten we een **nieuwe Green Deal Duurzame Waardeketens**, die uitmondt in een engagementsverklaring. We verkennen een bijkomende **Green Deal rond nutswerken en openbaar groen**, eveneens met ondertekening in 2026.

SOD9 EEN CIVIL SERVANT DIE VANDAAG INNOVEERT VOOR DE
UITDAGINGEN VAN MORGEN

We willen als organisatie oplossingsgericht en kwaliteitsvol werken in een maatschappelijke context die snel en voortdurend verandert, sociaal, economisch, politiek, ... Dat doen we samen met onze partners — overheden, burgers, bedrijven en anderen — door te zoeken naar koppelkansen, integratiemogelijkheden en slimme oplossingen voor een betere leefomgeving. We blijven daarbij trouw aan onze kernthema's en -waarden en zetten een ontwerpattitude en digitalisering in om onze doelstellingen te bereiken.

OOD 9.1 We handelen oplossingsgericht

Deze dialoog met medewerkers, stakeholders en partners start vanuit onze kernopdrachten: ruimtelijke ontwikkeling, bodem en ondergrond, bescherming van het leefmilieu en dierenwelzijn. Die kernopdrachten werken ook door in ons **merkverhaal en narratief**, waarmee we het waarom van onze doelstellingen en opdrachten helder in beeld brengen.

Parallel starten we met het versterken van de cultuur die de recente wijzigingen in de organisatiestructuur ondersteunt.

OOD 9.2 We zetten onze kernopdrachten in als hefboom

We zetten sterker in op onze proactieve rol en verbreden de innovatiereflex. We optimaliseren de portfoliowerking om beleidskeuzes goed te kunnen faciliteren en effectief en efficiënt door te vertalen richting implementatie. **We bouwen de programma- en projectwerking verder uit** voor een **implementatiegerichte beleidsontwikkeling**. Waar nodig stellen we kritisch bij hoe we opdrachten opnemen, om efficiënter te werken en ons scherper te richten op de kerntaken.

We leveren actief input voor het project rond de **vereenvoudiging van structuren binnen de Vlaamse overheid**, in lijn met de ambities uit het Regeerakkoord.

We voeren de implementatie van het vernieuwde HR-beleid uit door het waarderingskader binnen het volledige beleidsdomein operationeel te maken, zodat de evaluatiecyclus uniform wordt toegepast.

OOD 9.3 We kiezen voor maximale eenvoud, openheid en datagedreven werking

We versterken het informatiebeheer binnen het departement door data doelgericht in te zetten en informatie veilig te verzamelen, te bewaren en te delen. Het **actieplan** informatiebeheer biedt daarbij een duidelijk kader, via bijkomende maatregelen zetten we ook in op de compliance met wettelijke **NIS2 verplichtingen**. Dit verhoogt onze **cyberweerbaarheidsecurity**. Dankzij een volledig en actueel Verwerkingsregister voldoen we aan alle verplichtingen in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

We optimaliseren continu het databeheer in lijn met de PFAS aanbevelingen, en **bouwen masterdatamanagement en referentiedatabeheer uit binnen het departement en beleidsdomein**, en sturen bestaande referentietaken in dat opzicht bij.

3 PERSONEEL EN MIDDELEN

De onderstaande tabel *Begroting Departement Omgeving 2026* geeft de toegewezen budgetten weer voor 2026, inclusief de verwerking van het departementaal aandeel in de 80 miljoen aan “apparaatsbesparingen”.

Tabel 1: Begroting Departement Omgeving 2026 (in keuro)

Begroting Departement Omgeving 2026	VAK-budget 2026
Totaal departement excl. lonen *	158.693
Lonen departement	81.050
TOTAAL DEPARTEMENT**	239.743

*Exclusief het budget voor de Hoge Raad voor Handhavingsuitvoering.

Exclusief het budget voor de lege nadeel voor handhavingsovereenkomst.

*(Dit budget vormt het totaal van de verschillende begrotingsartikelen onder het beheer van het Departement Omgeving (uitgavenbegroting, DAB's MINAfonds en BRV-fonds). De reeds besliste compensaties en besparingen voor begrotingsjaar 2026 die nog niet verwerkt werden in de BO2026, zijn wel correct verrekend in dit budget.

De onderstaande tabel “Dienstverlening Departement Omgeving” 2026 geeft voor de geplande opdrachten in het ondernemingsplan aan, hoeveel procent van het beschikbare budget en de beschikbare VTE hieraan toegewezen werd.

Meer informatie over het personeelsbestand is te vinden in het personeelsplan dat als bijlage is toegevoegd.

Dienstverlening Departement Omgeving	% budget in 2026	% interne VTE in 2026
Beleid Omgeving (beleidsontwikkeling, - ondersteuning en - realisatie)	71%	51%
Beleid (beleidsontwikkeling, - ondersteuning en - realisatie) en handhaving Dierenwelzijn	5%	6%
Handhaving Omgeving	9%	21%
Omkaderende diensten (management, HR, financiën, crisismanagement, digitalisering, communicatie etc.)	15%	22%

4 TRANSVERSALE EN HORIZONTALE DOELSTELLINGEN VLAAMSE OVERHEID

4.1 VERHOGEN MATURITEIT ORGANISATIEBEHEERSING

4.1.1 Aanbevelingen Audit Vlaanderen

We volgen de realisatie van de aanbevelingen op die Audit Vlaanderen heeft geformuleerd naar aanleiding van audits die binnen het departement werden uitgevoerd. Voor elke audit is in het desbetreffende auditrapport een actieplan opgenomen waarin per aanbeveling de geplande acties met een concrete timing worden beschreven.

In 2026 plannen we volgende auditaanbevelingen af te ronden.

- **Audit digitalisering omgevingsvergunningen**
 - Zet verder in op de implementatie van 'structurele beslissingsinformatie'.
- **Interbestuurlijke audit leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten**

Het departement:

 - neemt een leidende rol op in de bijsturing van het interbestuurlijke proces rond leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten.
 - verhoogt de volledigheid en de correctheid van de inventaris, waarborgt de gelijke behandeling van eigenaars en verbetert de gegevensuitwisseling met de lokale besturen en VLABEL.
 - evalueert de aanpak voor de behandeling van de beroepen en respecteert de in de regelgeving beoogde termijnen.
 - verlaagt waar mogelijk de administratieve lasten voor de eigenaars van bedrijfsruimten en past het 'vraag niet wat je al weet' principe toe.
 - maakt werk van digitalisering en communiceert helder naar zowel de andere betrokken actoren als de burger.
- **Systeemaudit Handhaving milieuhygiëne**
 - Maak het beleid inzake milieuhygiëne meer integraal over de verschillende thema's heen.
 - Definieer en concretiseer duidelijke handhavingsprioriteiten die afgestemd zijn op het overkoepelend omgevings-/milieubeleid en sturend zijn.
 - Zorg voor een tijdige doorvertaling van de BREF- en BBT-studies.
 - Versterk de adviesverlenende functies in het omgevingsvergunningsproces.
 - Sluit op systeemniveau de nodige samenwerkingsovereenkomsten af om de breed toegewezen bevoegdheden in het milieuhandhavingsdecreet verder af te bakenen.
- **Audit maturiteit risicomanagement**
 - Reactiveer het risicomanagement op strategisch niveau.
 - Rol het risicomanagement op operationeel niveau en voor projecten verder structureel uit.
- **Audit Gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen**
 - Maak een realistische en wendbare meerjarenplanning op.

- **Audit grondstoffenverklaringen**

4.1.2 Risicomanagement

4.2 OMZETTING EU-REGELGEVING

De beleidsdomeincoördinator EU-regelgeving volgt de stand van zaken van de omzetting van de EU-regelgeving in het beleidsdomein op (cf. Omzendbrief VR van 2016). Dit betreft de procescoördinatie van de omzettingen en toezicht op de voortgang van regelgevingsdossiers in functie van deadline en de volledigheid van omzetting. De overzichten van nieuwe regelgeving en de betrokkenheidsanalyses worden systematisch besproken in de VOMER-vergaderingen en de VOMER-verslagen. Sinds februari

pagina 42 van 49

2025 waakt een EU-contactgroep binnen het beleidsdomein er mee over dat de realisatie van nieuwe omzettingen tijdig, correct en volledig tot stand komen.

4.2.1 Omzettingsopdrachten

- **Richtlijn 2023/2413/EU van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652**

De Richtlijn zal omgezet worden door een voorontwerp van decreet tot aanpassing van diverse decreten (VCRO, DABM en omgevingsvergunningendecreet). Het betreft o.a. artikelen 15sexies, 16, 16 ter, 16quater, 16quinquies, 16sexies en 16septies (vergunningen algemeen) met deadline 30/06/2024. Artikelen 15bis tot 15quinquies en het artikel 16bis (versnellingsgebieden en vergunningen in deze gebieden) met deadline 25/05/2025.

De omzetting is in uitvoering door het voorontwerp van decreet tot wijziging van verschillende decreten van het Beleidsdomein Omgeving, in het kader van de implementatie van Europese regelgeving over hernieuwbare energie, kritieke grondstoffen en netto-nultechnologie (in 2026 in de parlementaire fase).

- **Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2024/1262 van de Commissie van 13 maart 2024 tot wijziging van Richtlijn 2010/63/EU van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de voorschriften voor inrichtingen en voor de verzorging en de huisvesting van dieren, en wat betreft de methoden voor het doden van dieren met als uiterste omzettingsdatum 04/12/2025.** Het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het koninklijk besluit van 29 mei 2013 betreffende de bescherming van proefdieren, wat betreft de invoering van een retributie, de omzetting van Richtlijn (EU) 2024/1262 en enkele technische aanpassingen wordt in het eerste trimester van 2026 definitief goedgekeurd en gepubliceerd.

- **Verordening (EU) 2024/1991 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2024 over natuurherstel** vereist een bijdrage vanuit het departement in het kader van de opmaak van het Nationaal Natuurherstelplan voor:

- Trekken van onderdeel 'herstel van stedelijke ecosystemen' en de 'aanplant van 3 miljard extra bomen in de EU';
- Trekken van onderdeel 'herstel van bestuiverspopulaties';
- Meewerken aan realisatie van geplande hertelopgave voor andere ecosystemen via ruimtelijke planning, gebiedswerking, klimaatadaptatie-acties en de PAS-projectwerking;
- Meewerken aan monitoring in het kader van de verordening;
- Organisatorische ondersteuning in de kernwerkgroep en algemene advisering in juridische vraagstukken.

- **Richtlijn (EU) 2024/1203 over de bescherming van het milieu door middel van het strafrecht en tot vervanging van de Richtlijnen 2008/99/EG en 2009/123/EG met als omzettingsdatum 21/05/2026.** Een voorontwerp van decreet werd opgemaakt tot wijziging van titel 16 van DABM ter aanpassing van de delictsomschrijvingen, wijziging of invoering van de hoogste maten van gevangenisstrafmaten, de hoogte van boetes voor rechtspersonen en de in de Richtlijn opgenomen criteria voor bepaalde begrippen zoals m.b.t. significante gevolgen,

Het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 5 april 2019 tot algemene bepalingen van (die DABM) dient in de loop van 2026 nog het volledige besluitvormingsproces te doorlopen.

- Omzetting gebeurt via:

- De Verordening voorziet in een nieuw portaal voor uitgebreidere en meer geïntegreerde informatie over industriële emissies. Dit portaal zal het huidige Europees register over de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen (E-PRTR) vervangen. Dit hangt samen met de herziening van de Richtlijn Industriële emissies (zie hoger). Het departement werkt aan een aanpassing van bestaande regels op gebied van rapportering en zal deze vermoedelijk in de loop van de tweede helft 2026 voor besluitvorming voorleggen.

- Het departement is bevoegd voor de bepalingen op gebied van stroomlijning van vergunningen voor (prioritaire en andere) projecten voor winning, verwerking en recycling m.b.t. in de bijlage voorziene kritieke grondstoffen (één contact, duurtijd, dwingende reden,

pagina 44 van 49

De bepalingen in verband met de organisatie van de vergunningverlening voor de activiteiten bedoeld in de verordening zijn opgenomen in het decreet betreffende de omzetting van Richtlijn 2023/2413/EU (zie hoger).

- De Verordening stimuleert de aanleg glasvezelkabels en 5G. In dat verband zijn er bepalingen omtrent stroomlijning van vergunningsprocedures (artikelen 7, 8 en 9). Artikel 10 (binnenhuisbekabeling) is in het verleden geïmplementeerd met een stedenbouwkundige verordening, waarvoor nu kleine aanpassingen nodig zijn. De aanpassing en invulling in bestaande regels in verband met de vergunningverlening en de binnenhuisbekabeling zullen in 2026 worden uitgewerkt en voorgelegd voor besluitvorming.

- Deze Verordening heeft tot doel de Europese productiecapaciteit voor netto-nul-technologieën en de belangrijkste onderdelen daarvan te vergroten en de belemmeringen voor het opschalen van de productie in Europa aan te pakken. De verordening bepaalt als target dat de netto nul-productiecapaciteit tegen 2030 ten minste 40% van de jaarlijkse inzetbehoeften van de EU moet dekken. Tegen 2030 beoogt ze de oprichting van een EU-markt voor CO2-opslagdiensten. Er wordt een doelstelling op het niveau van de Unie vastgesteld voor jaarlijkse CO2-opslagcapaciteit van minstens 50 miljoen ton bepaald. Deze Verordening bevat ook artikelen over planning en vergunningverlening m.b.t. projecten voor productie van de NZIA-technologieën.

Voor projecten die, via een EU-procedure, een strategische status kunnen krijgen, gelden enkele specifiek bepalingen.

Optioneel zijn er bepalingen omtrent het voorzien van “valleien”, waar prioritering en verdere stroomlijning mogelijk is (art. 17 en 18).

De bepalingen in verband met de organisatie van de vergunningverlening voor de activiteiten bedoeld in de verordening is opgenomen in het decreet betreffende de omzetting van Richtlijn 2023/2413/EU (zie hoger). Vermoedelijk vereisen andere verplichtingen geen aanpassingen aan de regelgeving.

- **Verordening (EU) 2024/1787 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 over de vermindering van methaanemissies in de energiesector en tot wijziging van Verordening (EU) 2019/942**

De verordening legt verplichtingen op gebied van rapportering op en beheersing van emissies van methaan, dat hier wordt gereguleerd als broeikasgas in kader van bestrijding van klimaatverandering. Voor zover het de materiële bevoegdheden betreft voor de bescherming van het leefmilieu en de natuurlijke rijkdommen, is het departement verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van de verplichtingen rond de beperking van methaanuitstoot bij het aardgasvervoersnetwerk en bij de ondergrondse opslag in LNG-installaties.

Door het voorontwerp van decreet over de vermindering van methaanemissies in de energiesector worden hiertoe de nodige rechtsgrondslagen voorzien voor het uitwerken van verdere uitvoeringsreglementering. Het decreet zal finaal worden aangenomen in de loop van 2026.

- **Richtlijn (EU) 2025/2360 over bodemonitoring en bodemveerkracht** met als omzettingsdatum 17/12/2028. De Richtlijn behandelt alle aspecten van bodemdegradatie, van erosie en verdichting tot verlies van organische koolstof en bodemdiversiteit, alsook verontreiniging en bodemafdekking. De Richtlijn is van toepassing op alle bodems en biedt een wettelijk kader om gezonde bodems tegen 2050 te helpen realiseren. Dit zal worden bereikt door de lidstaten te verplichten de bodemgezondheid te monitoren en te beoordelen, de landbouwers en bodembeheerders te ondersteunen om de bodemgezondheid en veerkracht te helpen verbeteren, een oplossing te bieden voor het al lang bestaande probleem van verontreinigde locaties in de EU en de kennis over bodemgezondheid te verbeteren en de veerkracht ervan te vergroten, wat bijdraagt aan de klimaat- en biodiversiteitsdoelstellingen van de EU, alsook aan het concurrentievermogen en de voedselzekerheid.

Het departement zal een voorontwerp van decreet voorbereiden, in samenwerking met OVAM.

- **Verordening (EU) 2025/2365 over de voorkoming van het verlies van kunststofgranulaat om verontreiniging door microplastics te verminderen.**

De nieuwe regels zijn van toepassing op alle marktdeelnemers die installaties in de EU beheren waar jaarlijks vijf ton of meer plastic pellets worden verwerkt. Dit omvat fabrikanten, recyclers, verwerkers, opslagbedrijven en andere verwerkers. Ze zijn ook van toepassing op alle vervoerders die pellets binnen de EU vervoeren, evenals op actoren die betrokken zijn bij zeevervoer. Exploitanten moeten het morsen of verliezen van pellets voorkomen, beperken en opruimen, en risicobeheerplannen opstellen en uitvoeren die zijn afgestemd op de aard en omvang van hun installaties. Vervoerders zijn niet verplicht om risicobeheerplannen op te stellen, maar moeten wel voldoen aan de verplichtingen die in de verordening zijn vastgelegd. Grote en middelgrote bedrijven die jaarlijks meer dan 1 500 ton plastic pellets verwerken, moeten een certificaat van naleving of een vergunning verkrijgen. Voor kleine bedrijven en

micro-ondernemingen gelden eenvoudigere nalevingsvereisten. Lidstaten moeten ook inspecties en sancties in kader van de handhaving voorzien.

De meeste bepalingen van de verordening zijn van toepassing met ingang van 17 december 2027. Evenwel moeten de overheden die worden belast met de toepassing in handhaving van de verordening al uiterlijk op 16 december 2025 worden aangeduid en medegedeeld aan de Commissie.

Het departement zal een regeling uitwerken voor de verlichtingen t.a.v. de behandelaars en de handhaving. Er wordt verondersteld dat de verplichtingen met betrekking tot vervoerders behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid of van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken.

4.2.2 Omzettingsoopdrachten nog te publiceren EU-wetgeving

- **Voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2000/60/EG tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid, Richtlijn 2006/118/EG betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand en Richtlijn 2008/105/EG over milieukwaliteitsnormen op het gebied van het waterbeleid**

Naar aanleiding van de onderhandelingen van de op 23 september 2025 provisioneel goedgekeurde richtlijn over de herziening van de kaderrichtlijn Water, is een bepaling voorzien die de achteruitgang van de toestand van een oppervlaktewaterlichaam als gevolg van de verplaatsing van al aanwezige vervuiling in water en sediment onder bepaalde voorwaarden toestaat (zolang er geen netto-toename van de vervuiling is).

Op voorstel van het departement wordt die problematiek m.b.t. te vergunnen werken die gepaard gaan met oppompen van bemalingswater dat PFAS bevat of het verplaatsen van sedimenten al proactief aangepakt door het decreet tot wijziging van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, wat betreft de uitzondering op het achteruitgangsverbod voor de verplaatsing van verontreinigd water of sediment.

- **Voorstel van Verordening betreffende versnelde vergunningverlening voor defensiegereedheidsprojecten**

Het voorstel beoogt versnelling van de vergunningverlening voor defensiegereedheidsprojecten met een *fast-track* regime voor vergunningverlening. Daartoe moet elke lidstaat één loket inrichten specifiek voor het faciliteren en coördineren van de vergunningverlening voor defensiegereedheidsprojecten. De verordening legt een maximumtermijnen op voorziet een mechanisme van stilzwijgende goedkeuring. De bestaande bepalingen in het omgevingsrecht en vnl. het omgevingsvergunningendecreet zullen snel moet worden aangepast aan de verordening.

4.2.3 EU-inbreuken

Het departement is betrokken in onderstaande lopende inbreuken.

- INFR (2024)0210 wegens niet-omzetting door België van Richtlijn (EU) 2023/2413 wat betreft de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen (deadline 1 juli 2024)
Stand van zaken op 11/02/2016: ingebrekestelling o.g.v. artikel 258 VWEU - 260, lid 3 VWEU.
- INFR (2025)0195 wegens niet-omzetting door België van Richtlijn (EU) 2023/2413 wat betreft de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen (deadline 21 mei 2025)
Stand van zaken op 11/02/2016: ingebrekestelling o.g.v. artikel 258 VWEU - 260, lid 3 VWEU.
- INFR (2023)0186 wegens niet-omzetting door België van Richtlijn (EU) 2021/1187 betreffende maatregelen ter stroomlijning van de verwezenlijking van het TEN-T-netwerk.
Stand van zaken op 11/02/2026: aanvullend met redenen omkleed advies o.g.v. artikel 258 - 260, lid 3, VWEU. Dankzij het Besluit van de Vlaamse Regering van 9 januari 2026 *houdende maatregelen met het oog op een snellere voltooiing van het trans-Europees vervoersnetwerk* (Belgisch Staatsblad 19 januari 2026) werd hieraan geremedieerd.

4.3 WELZIJN

We voeren een actief welzijnsbeleid en streven naar een gezond, veilig en stimulerend arbeidsklimaat waarin personeelsleden graag en gemotiveerd werken. Het globaal preventieplan welzijn schetst de klemtonen voor de periode 2023-2027. Deze concretiseren we jaarlijks in een jaaractieplan welzijn met aandacht voor psychosociale belasting, arbeidsveiligheid, ergonomie en gezondheid.

Concrete acties voor 2026 zijn onder meer het uitvoeren van een risicoanalyse psychosociaal welzijn om zicht te krijgen op het welzijn van onze medewerkers, het voorzien van ondersteuning voor leidinggevend en in een context van verandering, organiseren van inspiratiesessies voor alle medewerkers, organiseren van opleidingen in het kader van ons agressiebeleid, evalueren van het bestaand agressiebeleid en waar nodig bijsturen, bewegingspromotie, organiseren van workshops kantoorergonomie, ...

4.4 DIVERSITEIT

We zijn een organisatie met aandacht voor diversiteit. Jaarlijks stellen we een diversiteitsplan op.

4.5 ENERGIE-EFFICIËNTIE

Het interne Klimaatplan Vlaamse overheid bepaalt dat elke Vlaamse entiteit voor de eigen infrastructuur tegen 2030 een energiebesparing van 35% en een koolstofreductie van 55% moet realiseren t.o.v. referentiejaar 2015. We realiseerden voor het eigen patrimonium tussen 2015 en 2024 een besparing op het primair energieverbruik van 17% en een koolstofreductie van 77%. We realiseerden ook een duidelijke daling tussen 2023 en 2024, als gevolg van een sterk gedaald elektriciteitsverbruik door de vervanging van oude servers. Voor het wagenpark verminderde de CO₂ uitstoot met 68,4% tussen referentiejaar 2015 en 2024.

In 2026 dragen we de centra De Helix en De Vroente over aan respectievelijk het INBO en ANB. Dit zal vanzelfsprekend een impact hebben op ons energieverbruik. We zetten de elektrificatie van het wagenpark verder door enkel nog elektrische voertuigen aan te kopen.

4.6 BIJLAGEN

Voor de onderzoeksagenda 2026 en de evaluatieagenda 2026 verwijzen we naar de bijlagen bij de BBT BO2026 OMGEVING en de BBT BO26 DIERENWELZIJN.

4.6.1 Personeelsplan

4.6.2 Regelgevingsagenda

4.6.3 GRUP-agenda

4.6.4 Rapportering ondernemingsplan 2025

[illegible]